

Lekcja

Temat: Europa i świat po Wiośnie Ludów - powtórzenie wiadomości.

1. Przyczyny wybuchu wojny secesyjnej:

- a) Różnice między Północą a Południem
- b) Poglądy prezydenta Abrahama Lincolna (od 1860), z którymi nie zgadzały się stany południowe:
 - Centralizacja władzy
 - Większa jedność terytorialna
 - Abolicjonizm
- c) Secesja stanów południowych (luty 1861) i utworzenie Skonfederowanych Stanów Ameryki (**Konfederacja**) – stany Północy (**Unia**)
- d) Stosunek do niewolnictwa:
 - Północ za zniesieniem z powodów ekonomicznych (m.in. zapotrzebowanie na robotników w przemyśle) i światopoglądowych (abolicjonizm)
 - Południe za utrzymaniem – praca niewolnicza jako podstawa funkcjonowania gospodarki Południa.

2. Czas trwania wojny secesyjnej (1861 – 1865) i skutki.

- Duże straty w ludziach
- Nowe środki prowadzenia wojny
- Zniesienie niewolnictwa
- Spadek znaczenia Południa
- Umocnienie jedności państwa
- Początek dynamicznego rozwoju gospodarczego USA

3. Koncepcje zjednoczenia Włoch (risorgimento)

- a) Camillo Cavour:
 - Zjednoczenie jedynie północnej części Włoch ze względów gospodarczych
- b) Giuseppe Garibaldi:
 - Zjednoczenie całości Włoch w wyniku rewolucji i wprowadzenie ustroju republikańskiego

4. Powstanie Królestwa Włoch

- a) 1861 – ogłoszenie powstania Królestwa Włoch (król Wiktor Emanuel II)
- b) 1866 – porażka Austrii w wojnie z Prusami i włączenie Wenecji do Włoch
- c) 1870 – wojna francusko – pruska i włączenie Państwa Kościelnego do Włoch
- d) 1871 – Rzym stolica Królestwa Włoch

5. Zjednoczenie Niemiec

- a) 1864 – zwycięstwo Prus i Austrii w wojnie z Danią i odebranie jej niemieckich posiadłości (Szlazwik, Holsztyn)
- b) 1866 – zwycięstwo Prus w wojnie z Austrią, Bawarią i Saksonią (bitwa pod Sadową)
 - Rozwiązanie Związku Niemieckiego

- Utworzenie pod przewodnictwem Prus Związku Północnoniemieckiego, z którym współpracę gospodarczą i wojskową nawiązały południowe kraje niemieckie
- c) 1870 – 71 – zwycięstwo Prus w wojnie z Francją
 - Przyłączenie do Prus Alzacji i Lotaryngii
 - Włączenie do Związku Północnoniemieckiego południowych państw niemieckich (Bawaria, Badenia)
 - 18 I 1871 – powstanie Cesarstwa Niemieckiego – II Rzesza Niemiecka.

6. Przyczyny ekspansji kolonialnej Europejczyków

- a) Ekonomiczne:
 - Kolonie jako źródło surowców, taniej siły roboczej i rynki zbytu
- b) Wojskowe:
 - Kolonie jako bazy wojskowe do kontrolowania szlaków handlowych i źródło rekrutów
- c) Misja cywilizowania - przeświadczenie Europejczyków o wyższości własnej cywilizacji nad pozostałymi

7. Skutki kolonizacji:

- a) Eksploatacja gospodarcza zajętych obszarów (powstanie i rozwój wielu gałęzi przemysłu, transportu i handlu)
- b) Udział cywilizacji europejskiej w koloniach (oświata, kultura itp.)
- c) Eksterminacja wielu grup ludności, degradacja środowiska naturalnego, częściowy lub całkowity zanik osiągnięć kulturowych, wierzeń i tradycji podbitych ludów
- d) Napływ części rdzennej ludności kolonii do Europy
- e) Konflikty kolonialne - bunty miejscowej ludności przeciw kolonistom na tle ekonomicznym, kulturowym i religijnym:
 - Powstanie sipajów (Indie)
 - Powstanie Mahdiego (Sudan)
 - Wojny opiumowe i powstanie bokserów (Chiny)
 - Wojny burskie (Afryka południowa)

8. Rozwój ruchu robotniczego

- a) Socjaliści:
 - Obalenie kapitalizmu, przejęcie kontroli nad przemysłem i środkami produkcji przez robotników powinno nastąpić na drodze międzynarodowej rewolucji robotniczej (proletariackiej)
 - I Międzynarodówka (1864 – 76) – organizacja która miała łączyć robotników różnych państw w walce o swoje prawa i cele.
- b) Socjaldemokraci (reformiści lub rewizjoniści):
 - Walka o prawa robotnicze ma się odbywać poprzez przyznanie praw wyborczych, zdobycie miejsc w parlamentach i legalne przekształcenie ustroju kapitalistycznego
- c) Komuniści:
 - Radykalny odłam socjalistów – rewolucja i dyktatura proletariatu jako jedyna droga do obalenia kapitalizmu

d) Anarchiści:

- Sprzeciw wobec instytucji państwa
- Życie we wspólnotach złożonych ze wzajemnie wspierających się jednostek
- Praca na rzecz dobra ogółu, upowszechnianie oświaty
- Przypadki terroru indywidualnego (zamachy na przywódców państwowych)

9. Nowe ideologie

a) Chrześcijańska demokracja (chadecja)

- Oparta na społecznej nauce Kościoła katolickiego (encyklika Rerum novarum)
- Krytyka socjalizmu i liberalizmu
- Korporacjonizm – współpraca pracodawców i pracowników określonych branż przy zachowaniu hierarchii społecznej
- Potępienie wyzysku robotników przez kapitalistów
- Poszanowanie godności ludzkiej

b) Nacjonalizm

- Dobro narodu stoi ponad interesem jednostki czy grup społecznych
- Szowinizm (radyczny nacjonalizm) – podział narodów na lepsze i gorsze oraz zróżnicowanie praw w oparciu o ten podział
- Syjonizm (żydowski nacjonalizm) – w reakcji na nacjonalizm europejski, ruch zmierzający do utworzenia żydowskiego państwa w Palestynie

10. Postęp w naukach przyrodniczych

a) Karol Darwin (darwinizm)

- 1859 – teoria ewolucji – gatunki zwierząt i roślin ulegają zmianom w czasie (ewolucji) na zasadzie doboru naturalnego i przystosowania się do określonych warunków życia
- 1871 – ewolucja człowieka i małp człekokształtnych

b) Dmitrij Mendelejew

- Układ okresowy pierwiastków

c) Maria Słodkowska – Curie i Piotr Curie

- Badania nad promieniotwórczością (odkrycie polonu i radu)
- 1903, 1911 – nagrody Nobla w dziedzinie fizyki i chemii dla M. Skłodowskiej – Curie

11. Medycyna i higiena

a) Postęp w medycynie

- Ludwik Pasteur – szczepionki przeciw wściekliznie (1885)
- Robert Koch – odkrycie bakterii wywołujących gruźlicę i cholere (1900)
- Wilhelm Roentgen – odkrycie promieni X umożliwiającą prześwietlanie organizmów (1895)

b) Higiena

- Upowszechnienie poglądu, że czystość osobista i otoczenia wpływa na zdrowie i długość życia ludzkiego

- Rozwój sieci kanalizacyjnych i wodociągowych, łazienek domowych

12. Rozwój komunikacji i transportu

a) Transport morski

- Parowce
- Kanał Sueski (Morze Czerwone – Morze śródziemne). Kanał Panamski (Pacyfik – Atlantyk)

b) Transport lądowy

- Dynamiczny rozwój kolei
- Silnik spalinowy (Karl Benz, Gottlieb Daimler, Rudolf Diesel) – samochody, motocykle
- Rowery
- Opona pneumatyczna (John Dunlop)
- Komunikacja publiczna – tramwaje elektryczne, metro, autobusy

c) Transport powietrzny

- Sterowce (Ferdynand Zeppelin)
- Samoloty (Orville i Wilbur Wright)

13. Pozytywizm – nurt filozoficzny II poł. XIX w., w myśl którego postrzeganie świata opiera się na wiedzy naukowej. Pozytywizm odrzucał uczucia, intuicję i emocje jako narzędzia poznawcze (Auguste Comte)

14. Realizm i naturalizm – tendencje w literaturze i sztuce wynikające z filozofii pozytywistycznej, zmierzające do wiernego ukazywania rzeczywistości, w tym również ubóstwa i brzydoty.

15. Prasa i książka

- Prasa jako nośnik informacji i nauki, a także popularyzacja literatury
- Powstawanie agencji informacyjnych (np. Agencja Reutersa)
- Rozwój literatury popularnej (kryminały, romanse itp.)

16. Architektura

- Styl neoromański i neogotycki (historyzm) – nawiązanie do architektury średniowiecza
- Styl secesyjny – bogactwo ozdób; motywy roślinne i zwierzęce, opływowa i falująca linia elewacji.

17. Kultura masowa - rodzaj sztuki o uproszczonej formie i treści, skierowany do masowego odbiorcy. Jej upowszechnienie wynikało z rosnącej zamożności społeczeństw oraz z postępu technicznego w dziedzinie przekazu (druk, fotografia, kino)

- **Kino (Auguste i Louis Lumiere)** - 1895 pierwszy pokaz filmowy i początek kinematografii